

ANGYAL LÁSZLÓ

Partnerség a kulturális stratégia és hálózatépítés területén

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Nemzeti Művelődési Intézet 2020-ban kötött közszolgáltatási szerződést, melynek preambuluma leírja az együttműködők alapvető küldetés- és feladatrendszerét a kultúra és közművelődés területén, amely láthatóvá teszi a partnerek cél- és feladat szerinti közösségét. A város hagyományai, meglévő kulturális értékei, kompetenciái és kulturális stratégiája – összhangban az 1997.évi CXL. törvénnyel és a kulturális alapellátás koncepciójával – nagy jelentőséggel bírnak nemcsak a vonzáskörzetben, hanem a Kárpát-medencében is. A közművelődési hálózat, a kulturális hálózatok megerősítése, azok hatékony működése, működtetése, valamint a szakmai feladatellátók számára nyújtott szolgáltatások biztosítása és kommunikációja a Nemzeti Művelődési Intézet kiemelt célterületei, egyben fontos feladata Kárpát-medence vonatkozásában.

A megállapodás az alábbi hat területen határozza meg az együttműködés céljait:

- Debrecen kulturális értékeinek országos és határon túli megismertetése,
- regionális szintű kulturális együttműködések elősegítése,
- szakmai, tudományos elemzésekkel, innovatív kezdeményezésekkel Debrecen kulturális alapú gazdaságfejlesztésének segítése,
- a város regionális szintű népművészeti, amatőr művészeti, hagyományörző tevékenységének erősítése,
- közművelődési információs szolgáltatások bővítése,
- a Debreceni Értéktár munkájának segítése egy államhatáron átnyúló, regionális értéktár hálózat kialakításával.

A megállapodás alapján éves munkatervek készülnek, amelyek a fentebb vázolt célokhoz konkrét feladatokat és megvalósítási határidőket jelölnek meg, valamint outputokat, amelyek alapján mérhető a tervezett feladatok megvalósításának hatékonysága, eredményessége. A munka tervezése összhangban volt Debrecen Megyei Jogú Város 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó kulturális stratégiájával. A stratégiában megfogalmazott alapelvek (pl. felelősség a vonzáskörzetben lévő települések kulturális fejlődéséért, kulturális identitásuk megőrzéséért, döntő szerep vállalása a határon túl élő, Kárpát-medencei magyarság kulturális identitásának megőrzéséért, a kultúra a közösségépítés, a társadalmi felzárkóztatás eszköze stb.), valamint a bemutatott célok és kihívások jól megalapozták a közös munkát.

2021-ben és 2022-ben összesen húsz tevékenység, projekt valósult meg, négy nagyobb egység – I. Képzések, II. Műhelymunkák, III. Együttműködések, projektek, IV. Elemzések, kutatások – köré szerveződve.

Elemzések, kutatások

A Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatósága 2015-ben és 2017-ben is felmérte a vármegyei települések közösségi tevékenységét, a szakmai erőforrásokat és vizsgálta a helyi tudást, valamint a közösségek állapotát. Az akkor alkalmazott Településtükör kérdőív 2021-ben bővült, s kitért arra, hogy Debrecen, mint megyeszékhely és a kulturális központ milyen szakmai kapcsolatban áll a vármegyei közművelődési intézményekkel, azok milyen városi szolgáltatásokat vettek igénybe az elmúlt három évben. Felmérte azt, hogy milyen segítségre lenne szükségük a vármegyében található közművelődési intézményeknek, a közművelődési alapszolgáltatások megvalósításához Debrecen Megyei Jogú Város közművelődési intézményeitől. „A regionális kulturális hálózat lehetőségeinek felmérése Hajdú-Bihar megyében” című kérdőíves kutatás volt az igazgatóság másik jelentős projektje, amelynek első kérdésköre a helyzetkép megalkotását szolgálta. A felmérés alapján kiderült, hogy a vármegye közművelődési intézményinek nagyobb része nem ismeri a város kulturális szolgáltatásait, és döntően a rendezvényszervezéshez kapcsolódó szolgáltatásokat veszik igénybe. Az információk hiányát erősítette meg a felmérés. Elsősorban a közösségi médiából szereznek információkat, kis mértékben jelentek meg a hagyományos formák, honlapok, vagy szakmai tanácskozások. A második szakasz legfontosabb kérdése, hogy az egyes településeknek van-e valamilyen együttműködése a megyeszékhelyen tevékenykedő kulturális szerveződések-

kel. A szakasz e tekintetben három fő kérdéscsoportra bontva vizsgálta a debreceni intézményekkel, közösségekkel, valamint a kulturális célú civil szervezetekkel való kapcsolódásokat és azok megnyilvánulási formáit, továbbá az azokról alkotott véleményeket is. A meglévő együttműködések nagyrészt kiváló minőségi értékelést kaptak.

Vizsgálati célcsoportonként eltérő volt a leginkább megvalósult együttműködési forma, a debreceni intézményekkel való kapcsolatokban a tanácsadás és az információátadás a jellemző.

A debreceni közösségek esetén a közös programok megvalósítása és az információátadás volt a leggyakoribb forma. A debreceni kulturális célú civil szervezetekkel kapcsolatban a tanácsadás és a tudásátadás jelent meg elsősorban.

A harmadik kérdéskör az együttműködés hiánya okait és az együttműködési igényeket, elképzeléseket tárta fel. A válaszadók közül többen említették a lehetőség és ismeretség hiányát, valamint a környezet és érdeklődés differenciáltságát. Legtöbb esetben a kapcsolati tőke és az információ hiányát tartják akadályozó tényezőnek. Mindemellett magas számban jelent meg az együttműködés kialakítására fordítható erőforrás hiányának érzete. A kulturális együttműködés területeire igen sokszínű igényhalmaz jelent meg a projektekkal kapcsolatos együttműködéstől az előadó-művészeti kapcsolatokig. A kitöltők jövőbeni elképzeléseiben a legtöbb esetben a közművelődéshez, közösségi művelődéshez, a színházhoz és a kiállításokhoz kapcsolható együttműködési lehetőségeket részesítik előnyben. Ezen felül magas számban jelölték meg a népzenehez, néptáncokhoz kapcsolható együttműködést is. Az összesítés alapján a nagyrendezvényekhez kapcsolható együttműködés itt a „középmezőben” kapott helyet.

A regionális kulturális hálózat előnyeiről szóló kérdésben a válaszadók magas számban emelték ki a tapasztalatok és a megszerzett tudás átadásának, cseréjének nagyobb lehetőségét, melyhez egyes kitöltők társították a jógyakorlatok adaptálását is. Továbbá nagy számban emelték ki a támogatás és segítségnyújtás fontosságát: ezen keresztül többen fókuszáltak a feladatok és erőforrások megosztásának eshetőségére. Sokan rávilágítottak az információáramlás/szerzés és a kapcsolatok bővülési lehetőségének fontosságára is. További megjelent előnytényezők között szerepel a közösségépítés/közösségfejlesztés, a szakmai fejlődés, az új ötletek születésének/szerzésének lehetősége, valamint a kulturális élet vérkeringésének általánosságban való felpezsdülése. Kiderült, hogy a válaszadóknak kevés tapasztalatuk van a kul-

turális hálózati együttműködéssel kapcsolatosan. A regionális kulturális együttműködésnek általánosságban a kitöltők jelenleg nem látják hátrányát a kulturális hálózati együttműködésnek, viszont számos tényezőt jelöltek, amelyeket a regionális hálózat építési folyamatában szükséges figyelembe venni. Például az ellentétek kialakulásának lehetősége az együttműködés során, a véleménykülönbözőségekből fakadó egyet nem értés, vagy a kommunikációs problémák, a nem megfelelő átláthatóság, a távolság leküzdésének, illetve a lehetséges forráskülönbségek problematikája. A beérkezett válaszok alapján elmondható, hogy a kitöltők támogatják a hálózati együttműködés kialakítását: (40 igen, mindenképpen és igen, lehetséges, valamint 5 nem biztos válasz), amely a regionális kulturális hálózat kialakítására való hajlandóságra enged következtetni.

Képzések, műhelymunkák

A tevékenység keretében, az első lépés a város stratégiájának a vármegye közművelődési szakembereinek körében történő bemutatása volt. A műhelymunkának a vármegye egyik kis települése, Bojt adott otthont. A megvalósított képzések jól szolgálták a résztvevő vármegyei szakemberek és a város kulturális intézményeinek kapcsolatépítését az ott megvalósult intézménylátogatásokkal. A létrejött műhelymunkák eredményei hozzájárultak a különböző célterületek stratégiai tervezéséhez. Ilyen volt az „Együttműködések generálása, működtetése az értéktérítés és közösségi hasznosítás területein, tájegységi együttműködések erősítése” munkacímen zajló műhelymunka, amely az első évben nyolc együttműködési, fejlesztési területet fogalmazott meg a Debreceni Értéktár Bizottság, a Hajdú-Bihar Megyei Értéktár Bizottság, az Érmelléki Népfőiskola és a DEM-KI részvételével. 2022-ben ezek közül sikeresen valósult meg egy felmérés, amely az értéktárak együttműködésének helyzetét vizsgálta. Létrejött egy értéktérítéshez kapcsolódó jó gyakorlat feltáró módszer, valamint egy sikeres műhelymunka elindította egy tájegységi értéktár létrehozásának folyamatát. A műhelymunkák kiemelkedő eredménye volt egy képzési koncepció, valamint Makoldi Sándor életművének bemutatásához kapcsolódó terv elkészítése. Ugyancsak műhelymunka keretében került újrarendezésre a Nemzetközi Betlehemes Találkozó megvalósítása és tervezése. A debreceni intézmények közművelődési alapszolgáltatáshoz kapcsolódó jó gyakorlatait a Debreceni Művelődési Központ és Ifjúsági Házban ismerhették meg a vármegyei szakemberek.

Együtműködések, projektek

Az együttműködések, projektek keretében elsősorban olyan vármegyei hatókörű rendezvények valósultak meg, amelyek erősítették a város és vonzáskörzete kapcsolatát. Ilyen volt mindkét évben a Hajdú-Bihar megyei Bábfórum megrendezése Debrecenben, a Vojtina Bábszínházban, amelyet megelőzött egy felkészítő program, mentorálási folyamat a bábszínház művészeinek részvételével. Az együttműködés mérhető eredménye, hogy stabilizálódott a vármegyében működő bábcsoportok száma. Ugyancsak az együttműködés segítette a Weöres Sándor Országos Gyermekszínház Találkozó lebonyolítása Debrecenben, illetve Hajdúnánáson. A programok közül kiemelkednek a megvalósított látóutak, amelyek keretében a debreceni kulturális szakemberek ismerhették meg elsősorban a kulturális alapú gazdaságfejlesztés jó gyakorlatait működés közben.

Néhány területen munkacsoportok alakultak, amelyek értékes szakmai háttéranyagot hoztak létre a hálózatépítéshez és a debreceni szolgáltatások megismeréséhez.

Az egyik munkacsoport szolgáltatási portfólió összeállításán dolgozott, míg egy másik csoport marketing terveket állított össze. A munkacsoport tagjai – a Főnix Rendezvényszervező Kft. vezetője, a DEMKI marketing munkatársa, egy kistélepusélen és egy városban dolgozó közművelődési szakember, illetve a vármegyei igazgatóság munkatársai – közös marketing terv készítését vállalták, amely kijánlható a vármegye települései számára a közművelődési intézményeknek, közösségi szinteknek, munkájuk és pályázati tevékenységük hatékonyabb tétele érdekében. Fogalmak és problématerületek, amelyek szakmai, módszertani megközelítése szükséges, illetve lehetséges a PR és marketing vonatkozásában: üzenet, brandépítés, alternatív megoldások, szemlélet, módszerek, jó gyakorlatok, hálózat, fiatalok elérése, szolgáltatási portfólió. Mindkét eszköz az elért eredmények megismertetését és hatékony hasznosítását szolgálta.

Az intézet munkatársai a statisztikai adatok elemzésével is segítették a tervező munkát. A kutatási tevékenységek zárásaként 2022-ben a szomszédos két vármegyében is megtörtént a Hajdú-Bihar vármegyében 2021-ben elvégzett kérdőíves kutatás. Nagyon kevés válasz érkezett vissza Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyéből és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyéből. A beérkezett adatok alapján kijelenthető, hogy a régió két másik megyéjében kis mértékben ismertek Debrecen kulturális szolgáltatásai.

A kétéves közös munka igencsak eredményesnek bizonyult, mert megalapozta egy mintaprogram megtervezését és megvalósítását, egy olyan kulturális hálózat létrejöttét, amelyben egy nagyváros és tágabb környezetének települései egymás lehetőségeit, adottságait felhasználva, a kölcsönösség elve alapján tudják kiteljesíteni, fejleszteni a kulturális alapellátást a térségben és azon túl is.

ANGYAL LÁSZLÓ

Már középiskolában megszerezte a középfokú szakirányú közművelődési végzettséget. A Debreceni Egyetemen, akkor Kossuth Lajos Tudományegyetem, történelem szakos középiskolai tanár és közművelődési és népművelői előadó oklevelet kapott. Rajztanári képzését a Nyíregyházi Főiskola képzésén nyerte el. Szakmai munkáját egy debreceni ifjúsági klubban kezdte, majd a Kölcsey Ferenc Megyei-Városi Művelődési Központban a művészeti csoportban dolgozott. Később a központ megyei – módszertani osztályán dolgozott, majd annak vezetője lett. 2000-tól a Kölcsey Ferenc Megyei Közművelődési Intézet munkatársa lett osztályvezetőként, majd igazgatóhelyettesként. Munkája során a közművelődés valamennyi területén szerzett szakmai tapasztalatot. Járási, megyei, országos és nemzetközi hatású programok megvalósításában vett részt és jelentős tapasztalatot szerzett a módszertani-szakmai szolgáltatások területén. Wlassics Gyula – és Bessenyei-György – díjban részesült. Több vármegyei és országos szakmai és művészeti civil szervezet vezetőjeként, vezetőség tagjaként is dolgozott. A Debreceni Egyetem óraadó tanára.